

Група на високо равнище по въпросите на недискриминацията, равенството и многообразието

2018 г.

Подгрупа за данни относно равенството

Насоки за подобряване на събирането и използването на
данни относно равенството

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Генерална дирекция „Правосъдие и потребители“

Дирекция D „Равни възможности, равенство и гражданство на Съюза“

Отдел D1 „Недискриминация и координация на дейностите за ромските общности“

Европейска комисия

B-1049 Брюксел

**Насоки за подобряване на събирането и
използването на данни относно
равенството**

Текстът е завършен през юли 2018 г.

PDF	ISBN 978-92-76-40993-9	doi:10.2838/413971	DS-01-21-146-BG-N
-----	------------------------	--------------------	-------------------

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2021 г.

© Европейски съюз, 2021

Политиката относно повторната употреба на документи на Европейската комисия се прилага в съответствие с Решение 2011/833/ЕС на Комисията от 12 декември 2011 г. относно повторната употреба на документи на Комисията (ОВ L 330, 14.12.2011 г., стр. 39). Повторната употреба на настоящия документ е разрешена съгласно лиценз Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), освен ако не е посочено друго. Това означава, че повторната употреба се позволява, при условие че надлежно се посочи източникът и се укажат евентуалните промени.

Съдържание

Раздел I: Контекст и цел на насоките	6
Установяване на пропуски в събирането и използването на данни относно равенството	9
Как бяха разработени тези насоки?.....	13
Раздел II: Насоки за подобряване на събирането и използването на данни относно равенството	14
А. Институционални и структурни насоки.....	14
1. Описание на съществуващите източници на данни относно равенството и установяване на липсващи данни	14
2. Насърчаване на междуинституционалното сътрудничество при събирането и използването на данни относно равенството	15
3. Създаване на център за данни относно равенството и недискриминацията	16
4. Изграждане на институционален капацитет за събиране на достоверни и надеждни данни относно равенството	17
5. Улесняване на ефективното използване на данните относно равенството	18
Б. Оперативни насоки	20
6. Осигуряване на всеобхватност на данните относно равенството	20
7. Включване на данни относно равенството в проучвания на ЕС и национални проучвания.....	21
8. Осигуряване на редовно и навременно събиране на данни относно равенството	21
9. Повишаване на валидността и надеждността на данните относно равенството.....	22
10. Осигуряване на представителност на данните относно равенството	24
11. Подобряване на съпоставимостта на данните относно равенството.....	24

Настоящият документ не е правно обвързващ и с него се цели единствено предоставянето на насоки. Ето защо в него не са предоставени нито правни съвети по въпроси на националното право, нито авторитетно тълкуване на правото на Съюза, което остава в компетентността единствено на Съда на Европейския съюз.

Раздел I: Контекст и цел на насоките

Европейският съюз (ЕС) е въвел съвременна правна рамка, с която да насърчава равенството и недискриминацията. Всичките 28 държави — членки на ЕС, са транспонирали тази правна рамка в националното си законодателство, често надхвърляйки минималните стандарти, включени в Директивата за расовото равенство¹ и Директивата за равно третиране в областта на заетостта.²

Значителна част от хората в Европейския съюз обаче редовно са подложени на дискриминация, неравенство и социално изключване. Това може да се дължи на техния пол, етнически или малцинствен произход, цвят на кожата, религия, възраст, сексуална ориентация, полова идентичност или увреждане, или комбинация от тях, както неотменно показват констатациите на Агенцията на ЕС за основните права (FRA).³

Това налага да се преразгледат начинът на прилагане на законодателството и политиките за насърчаване на равенството и недискриминацията и начинът на наблюдение и измерване на напредъка на местно равнище. Данните относно равенството са ключов елемент в това преразглеждане и мощни инструменти в подкрепа на борбата с дискриминацията и изключването.

Това включва по-специално отпускането на средства от структурните и инвестиционните фондове на Европейския съюз, при което трябва да бъдат напълно спазени хоризонталните принципи на ЕС като целта за борба с дискриминацията, основана на пол, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация, заложен в член 10 от ДФЕС. Това налага държавите членки да разполагат със създадена организация, в това число мониторинг чрез систематично събиране на достоверни и обективни данни, с помощта на която да се гарантира изпълнението на своите задължения, свързани с основните права.⁴

---

¹ [Директива 2000/43/ЕО на Съвета от 29 юни 2000 г. относно прилагане на принципа на равно третиране на лица без разлика на расата или етническия произход.](#)

² [Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите.](#)

³ Вж. например FRA (2017a), [Второ проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз \(EU-MIDIS II\): мюсюлмани — избрани констатации \(Second European Union Minorities and Discrimination Survey \(EU-MIDIS II\) Muslims – Selected findings\)](#); FRA (2017b), [Второ проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз — основни резултати \(Second European Union Minorities and Discrimination Survey - Main results\)](#); FRA (2016), [Второ проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз \(EU-MIDIS II\): роми — избрани констатации \(Second European Union Minorities and Discrimination Survey \(EU-MIDIS II\) Roma – Selected findings\)](#); FRA (2014), [Проучване относно ЛГБТ лица в ЕС — Проучване относно лесбийките, гейовете, бисексуалните и транссексуалните лица в Европейския съюз — основни резултати \(EU LGBT survey - European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey - Main results\)](#); FRA (2013), [Дискриминацията и престъпленията от омраза срещу евреите в държавите — членки на ЕС: преживявания и впечатления за антисемитизма \(Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism\).](#)

⁴ Вж. [Предложението за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд+, Кохезионния фонд, Европейския фонд за морско дело и рибарство, както и финансови правила за тях и за фонд „Убежище и миграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и инструмента за управление на границите и визите](#), COM(2018) 375 final, 2018/0196 (COD), по-конкретно

По исторически причини събирането на лични данни, разбити по защитени признаци като расов или етнически произход, е особено чувствителен въпрос в много европейски държави. В законодателството на ЕС за борба с дискриминацията се забранява използването на такива данни в ущърб на групите, за които се отнасят. Освен това такива чувствителни лични данни са строго защитени от конституционните норми, приложимото право на Европейския съюз в областта на защитата на данните и Хартата на основните права. Ако обаче са събрани и обработени при пълно зачитане на тази правна уредба и на предвидените в нея гаранции, тези данни са изключително важни за държавите членки с оглед на оценяването на степента, в която те спазват своите задължения в областта на правата на човека, и дават възможност на създателите на политики да разработят основани на доказателства мерки за справяне с дискриминацията, неравенствата и изключването.

В същата връзка Върховният комисар по правата на човека на ООН наскоро публикува указания за събиране и дезагрегиране на данни за наблюдение на напредъка по постигане на целите на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие.⁵ Той подчертава, че дейностите по събиране на данни винаги следва да се извършват в съответствие с първостепенния принцип на правата на човека *да не се нанасят вреди* и да не се създават или засилват съществуващата дискриминация, предубеждения или стереотипи; данните за личните характеристики следва да се пазят в безопасност и да се използват само в полза на групите, които те описват, и обществото като цяло. „*Да не се нанасят вреди* означава също, че нищо от изложеното в указанията не следва да се тълкува като покана, насърчаване или одобрение на дадена инициатива или практика, която има за цел да дискриминира групи от населението и да ги излага на рискове, свързани с тежки нарушения на правата на човека (или която има такива последици).“⁶

Какво представляват данните относно равенството?

В [Европейския наръчник за данните за равенството, с изменения от 2016 г. \(European Handbook on Equality Data – 2016 Revision\)](#) (Европейска комисия, 2016, стр. 15), е дадено определение на **данните** като всяка информация в цифрова или друга форма. Функцията на данните е да разкриват нещо за някой от аспектите на действителността и поради това те могат да се използват при подготовката на анализи и обяснения или при вземането на решения.

Данните относно равенството се определят като всяка една информация, която може да се използва за целите на описанието и анализа на състоянието на равенство. По своя характер

съображение 5 относно зачитането на хоризонталните принципи на ЕС, член 67 относно подбора на операции от управляващия орган въз основа на недискриминационни процедури и като се вземат предвид разпоредбите на Хартата за основните права на Европейския съюз, както и приложение III относно хоризонталните благоприятстващи условия.

⁵ Служба на Върховния комисар за правата на човека на ООН (2018), [Подход за събиране на данни, основан на правата на човека: никой да не бъде изоставен в Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие \(A Human Rights-based Approach to Data - Leaving No One Behind in the 2030 Agenda for Sustainable Development\)](#), Указания за събиране и дезагрегиране на данни (Guidance note to data collection and disaggregation).

⁶ Служба на Върховния комисар за правата на човека на ООН (2018), [Подход за събиране на данни, основан на правата на човека: никой да не бъде изоставен в Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие \(A Human Rights-based Approach to Data - Leaving No One Behind in the 2030 Agenda for Sustainable Development\)](#), Указания за събиране и дезагрегиране на данни (Guidance note to data collection and disaggregation), стр. 11–12.

информацията може да бъде количествена или качествена. Тя може да включва агрегирани данни, които отразяват неравенствата или техните причини или последици в обществото. Понякога данните, които се събират главно по причини, различни от целите, свързани с равенството, могат да се използват за изготвяне на данни относно равенството.

Съществуват различни видове източници на данни, основани на различни механизми за събиране на данни, които могат да се използват за съставяне на статистически данни относно равенството. Източниците на данни относно равенството включват преброявания на населението, административни регистри, проучвания на домакинствата и на отделни лица, проучвания на виктимизацията, проучвания на нагласите (проучвания с посочени от респондентите данни), данни за жалби, проверки за наличие на дискриминация, наблюдение на многообразието от страна на работодателите и доставчиците на услуги, както и стратегии за качествен анализ, като казуси, задълбочени интервюта и интервюта с експерти.

Събирането и използването на данни относно равенството са необходими на държавите членки за различни цели, включително:⁷

- за създаване на възможност за подходяща оценка на прилагането на съответното законодателство на ЕС в областта на равенството и други съответни национални правни рамки и рамки на политиката;
- за наблюдение на тенденции, свързани с равенството, в различни сфери от живота, като процента на заетост, процента на лицата със завършено висше образование или процента на преждевременно напусналите училище лица, с цел да се засили основаното на факти създаване на политики;
- за наблюдение на спазването от страна на държавите членки на съответните международни стандарти за правата на човека, като например Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация;
- за осигуряване на видимост на скритата, т.е. недеklarираната, дискриминация, например чрез провеждане на проучвания на виктимизацията или провеждане на проверки за наличието на дискриминация;
- за предоставяне на надеждни доказателства по административни или съдебни дела, свързани с дискриминация, посредством данни, които показват пряка или непряка дискриминация;
- за добавяне на данни към показатели с цел проследяване на напредъка в прилагането на стратегии, свързани с насърчаването на равенството и недискриминацията, с които са ангажирани държавите членки, като Европейския стълб на социалните права, стратегията „Европа 2020“ или Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие;
- в подкрепа на застъпничеството и повишаването на осведомеността в областта на равенството и недискриминацията;
- за подчертаване на пропуските в доказателствата в случаите, когато са необходими допълнителни проучвания.

Като отчете значението на данните относно равенството за постигането на тези цели, през февруари 2018 г. групата на високо равнище по въпросите на недискриминацията, равенството

⁷ За изчерпателен списък и по-широка дискусия относно различните нужди, вж. Европейска комисия (2016), [Европейски наръчник за данните относно равенството, с изменения от 2016 г. \(European Handbook on Equality Data – 2016 Revision\)](#), стр. 19–22.

и многообразието създаде подгрупата за данни относно равенството⁸ с цел да подпомогне държавите членки в усилията им да подобрят събирането и използването на данни относно равенството.⁹ FRA беше приканена да улесни работата на подгрупата в съответствие с мандата на Агенцията за разработване на методи и стандарти за повишаване на съпоставимостта, обективността и надеждността на данните на европейско равнище.¹⁰

Установяване на пропуски в събирането и използването на данни относно равенството

Работата на подгрупата разкри много различни начини, по които държавите членки събират и използват данните относно равенството. Подгрупата обаче също така установи, че в настоящата практика са налице сходни пропуски и предизвикателства, като най-важните от тях са обобщени по-долу:

1. Липса на координиран подход за събирането и използването на данни относно равенството

Държавите членки обикновено нямат последователен и систематичен подход за събирането на данни относно равенството. Това често води до разпокъсано събиране на данни от различни източници и органи за събиране на данни, които обикновено не координират работата си или не са свързани помежду си. В резултат на това данните, събрани от държавите членки, може да не се използват по оптимален начин при наблюдението на резултатите, свързани със законодателството, политиките и мерките, които те прилагат с цел насърчаване на равенството и недискриминацията.

2. Липса на достатъчно ресурси и на осъзнаване на важността на събирането на данни относно равенството

Държавите членки често подценяват необходимостта да използват като основание за своите политики за борба с дискриминацията достоверни и надеждни данни относно равенството, с помощта на които може да се направи оценка на ефективността на съответната правна рамка и рамка на политиката. Поради това не се инвестират достатъчно средства за подобряване на процеса на събиране на такива данни. Освен това заинтересованите страни, които биха

---

⁸ Подгрупата за данни относно равенството се състои от представители на Европейската комисия, FRA, Евростат, както и представители на национални администрации, национални статистически институции или органи за равенство. В подгрупата бяха включени национални представители от Белгия, България, Германия, Гърция, Естония, Ирландия, Испания, Италия, Литва, Нидерландия, Норвегия, Обединеното кралство, Румъния, Унгария, Финландия и Хърватия. Участието на Евростат е от съществено значение за създаването на полезни взаимодействия между дейността на тази подгрупа и развитието на равнището на Европейската статистическа система (ЕСС). ЕСС представлява партньорство между статистическия орган (Евростат) и националните статистически институти (НСИ), както и други национални органи, отговорни за разработването, изготвянето и разпространението на европейската статистика във всяка държава членка.

⁹ Групата на високо равнище по въпросите на недискриминацията, равенството и многообразието възложи на подгрупата за данни относно равенството да изготви набор от незадължителни насоки за подобряване на събирането и използването на данни относно равенството; да разработи диагностичен инструмент/контролен лист, който държавите — членки на ЕС, да използват, за да правят оценка на наличието на данни относно равенството, събрани на национално равнище, както и да събере информация за практики, прилагани на национално равнище, свързани с предложения набор от незадължителни насоки. Групата на високо равнище работи върху следните основания за дискриминация: сексуална ориентация и полова идентичност, расов или етнически произход, възраст, религия или убеждения, и увреждане, като полът се взема предвид при взаимовръзките му с тези основания.

¹⁰ [Регламент \(ЕО\) № 168/2007 на Съвета от 15 февруари 2007 г. за създаване на Агенция на Европейския съюз за основните права.](#)

изявили желание и биха били компетентни да събират данни относно равенството, като органите по въпросите на равенството, изследователските институти и организациите на гражданското общество, често не разполагат с необходимите ресурси за това или не могат да постигнат необходимата непрекъснатост за осигуряване на последователно наблюдение с течение на времето.

3. Дисбаланс при събирането на данни относно равенството на различни основания за дискриминация

Събраните данни относно равенството обикновено засягат някои основания за дискриминация повече от други основания. Това може да доведе до дисбаланс в събирането на данни относно равенството и по този начин до големи пропуски в познанията. Като цяло събирането на данни, което обхваща основания за дискриминация като пола¹¹ и възрастта, е най-добре разработено в държавите членки. Събирането на данни относно уврежданията бележи плавен напредък, което отчасти се дължи на задълженията в това отношение на държавите членки по член 31 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Събирането на данни относно дискриминацията, основаваща се на расов или етнически произход, религия или убеждения, сексуална ориентация и полова идентичност, е най-слабо развито в държавите членки.¹² Освен това дисбалансите в събирането на данни относно равенството могат да доведат до липса на доказателства относно степента, в която хората изпитват множествена и комбинирана дискриминация.

4. Дисбаланс при събирането на данни относно равенството в различни сфери на живота

С Директивата за расовото равенство се забранява дискриминацията, основана на етническа принадлежност, в редица ключови сфери от живота, като например заетост, социална защита, социални придобивки, образование и достъп до стоки и услуги, включително жилища, а с Директивата за равно третиране в областта на заетостта се забранява дискриминацията въз основа на религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация в областта на заетостта и професиите. Продължава остава да съществува дисбаланс в степента, до която държавите членки събират данни относно равенството в областите, обхванати от директивите, като обикновено в областта на заетостта се събират най-много данни. Като цяло това допринася за ограничената наличност на изчерпателни данни на национално равнище, която обхваща всички сфери на живота, където хората могат да бъдат изправени пред дискриминация.

5. Недостатъчна съпоставимост на данните относно равенството от различните източници на данни

Тъй като различните източници на данни често разчитат на различни определения и използват различни категоризации на населението, данните относно равенството често не са съпоставими както в рамките на държавите членки, така и между тях. Например някои източници събират данни по въпроси, свързани с уврежданията, като прилагат медицински модел. Други следват подхода, свързан с правата на човека, залегнал в Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, при който се обръща внимание на взаимодействието между уврежданията и съществуващите социални пречки и пречките, свързани с околната среда. При

---

¹¹ За статистически данни относно пола вж. Европейски институт за [равенство между половете \(EIGE\)](#), по-конкретно индекса за равенството между половете (GEI), в който е включена областта на комбиниращите се неравенства. GEI е комплексен показател, с който се измерва понятието за равенството между половете и се подпомага — въз основа на рамката на политиката на ЕС — наблюдението на напредъка по отношение на равенството между половете в целия ЕС с течение на времето.

¹² Вж. Европейска комисия (2017 г.), [Показатели за данните относно равенството: Методологичен подход Преглед по държави — членки на ЕС](#)

липса на механизъм за координиране на решения относно концептуализирането и измерването на различни основания за дискриминация и относно категоризирането на потенциално засегнати лица или групи, данните и резултатите няма да могат да бъдат съпоставяни.

6. Непълна идентификация на групи от населението, изложени на риск от дискриминация поради прекомерно разчитане на косвени данни

Самоопределянето е ключов принцип на подхода за събиране на данни, основан на правата на човека, в съответствие с препоръката на Службата на Върховния комисар по правата на човека на ООН.¹³ Подгрупата също така признава значението на косвената информация, с помощта на която може да се осигури постоянна база за наблюдение на промяната във времето. Подгрупата предлага при възможност да се събират и анализират както данни от самоопределяне, така и косвени данни, за да се осигури по-цялостна картина на защитените групи. Лицата или групите, които са подложени на неравно третиране, често биват засичани с помощта на косвени данни, които може да не покриват цялата гама от случаи на дискриминация. Това по-специално важи за лични характеристики като расов или етнически произход. Само няколко източници на данни дават възможност за присвояване на самоличност въз основа на принципа за самоопределяне, основан на правата на човека. Вместо това за самоопределяне, свързано с етническата принадлежност, по-често се среща употребата на импутации или косвени данни като гражданство, държава на раждане, език или място на пребиваване. Макар че косвените данни може да не са достатъчни за всеобхватното идентифициране на всички потенциални жертви на дискриминация въз основа на расов или етнически произход, те могат да предоставят последователна информация, която да позволи наблюдението на промяната във времето. Например с променливата „държава на раждане“ не може да се разкрие как потомците на имигранти, родени в съответната държава, изпитват дискриминация въз основа на етнически произход или цвят на кожата, или други видими характеристики, като религиозно облекло. С нейна помощ обаче може да се направи анализ на различията между отделни групи от населението.

7. Липса на достатъчно консултации със съответните заинтересовани страни

При установяването на определения и категории за събиране на данни, само в няколко държави членки се правят опити за включване на лица, групи или общности, изложени на риск от дискриминация, или за консултиране с тях. И все пак участието е не само добра практика от гледна точка на подхода за събиране на данни, основан на правата на човека, но води до по-надеждни данни, по-голямо доверие в процеса на събиране на данни и по-силно желание за участие при събирането на данни. Недостатъчното участие на съответните заинтересовани страни при събирането на данни може да има неблагоприятно въздействие върху процента на отговорилите и следователно върху валидността, надеждността и представителността на събраните данни. Например, ако по въпроси, засягащи преживяна дискриминация, основана на сексуалната ориентация или половата идентичност, не се направи консултация с потенциално засегнати групи от населението, това може да доведе до липса на доверие в целта на събирането на данни и до поставяне под съмнение на формулировки, които не отразяват себеразбирането на лицата, предмет на изследването, като по този начин се възпират отговорите.

8. Неправилно тълкуване на рамките за защита на личните данни

---

¹³ Служба на Върховния комисар за правата на човека на ООН (2018), [Подход за събиране на данни, основан на правата на човека: никой да не бъде изоставен в Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие \(A Human Rights-based Approach to Data - Leaving No One Behind in the 2030 Agenda for Sustainable Development\)](#), Указания за събиране и дезагрегиране на данни (Guidance note to data collection and disaggregation).

Понякога изискванията за защита на личните данни се възприемат като забрана за събирането на лични данни като етническият произход, религията или сексуална ориентация на лицата. Както е показано в даденото по-долу обяснение обаче, в Общия регламент относно защитата на данните (ОРЗД),¹⁴ който се прилага пряко във всички държави — членки на ЕС, от 25 май 2018 г., са определени условия, при които събирането и обработването на такива данни е разрешено.¹⁵

Обработване на специални категории лични данни съгласно Общия регламент относно защитата на данните

Съгласно член 9 от Общия регламент относно защитата на данните (ЕС) 2016/679 (ОРЗД) се забранява обработването на лични данни, разкриващи расов или етнически произход, политически възгледи, религиозни или философски убеждения или членство в синдикални организации, както и обработването на генетични данни, биометрични данни за целите единствено на идентифицирането на физическо лице, данни за здравословното състояние или данни за сексуалния живот или сексуалната ориентация на физическото лице. В ОРЗД обаче е пояснено, че тази забрана не се прилага, когато наред с другото:

- субектът на данни е дал своето изрично съгласие за обработването на тези лични данни за една или повече конкретни цели, освен когато в правото на Съюза или правото на държава членка се предвижда, че забраната не може да бъде отменена от субекта на данни (член 9, параграф 2, буква а);
- обработването е необходимо по причини от важен обществен интерес, за статистически цели, за научни или исторически изследвания или за архивирането в обществен интерес, на основание правото на Съюза или правото на държава членка, което е пропорционално на преследваната цел, зачита същността на правото на защита на данните и предвижда подходящи и конкретни мерки за защита на основните права и интересите на субекта на данните (член 9, параграф 2, букви ж) и й).

Съображение 26 от ОРЗД гласи, че принципите на защита на данните не следва да се прилагат по отношение на анонимна информация, т.е. информация, която не е свързана с идентифицирано или подлежащо на идентифициране физическо лице, или по отношение на лични данни, които са анонимизирани по такъв начин, че субектът на данните да не може или вече не може да бъде идентифициран. Съображение 26 гласи също, че ОРЗД не се отнася за обработването на такава анонимна информация, включително за статистически или изследователски цели.

И накрая, начинът на обработване на личните данни трябва да е в съответствие с ОРЗД и по-специално с общите принципи за защита на данните, изложени в член 5: законосъобразност, добросъвестност, прозрачност, ограничение на целите, свеждане на данните до минимум, точност, ограничение на съхранението, цялостност, поверителност и отчетност.

¹⁴ [Регламент \(ЕС\) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО.](#)

¹⁵ В случаите когато не са сигурни, лицата, събиращи данни, могат да се консултират със своите национални органи за защита на личните данни, за да потвърдят, че техните процедури са в съответствие с ОРЗД. Европейската комисия публикува общи насоки, които могат да бъдат открити на следната връзка: https://ec.europa.eu/commission/priorities/justice-and-fundamental-rights/data-protection/2018-reform-eu-data-protection-rules_en

Как бяха разработени тези насоки?

Тези насоки бяха разработени от подгрупата за данни относно равенството. С тях се цели предоставянето на практически насоки на държавите членки за постепенното подобряване на събирането и използването на данни относно равенството, за да им помогнат при наблюдението на прилагането на съответното законодателство, политики и мерки, които те разработват за тази цел.

Насоките бяха завършени въз основа на систематичен обмен на практики и дискусии, проведени в рамките както на групата на високо равнище, така и на подгрупата, включително относно начините на преодоляване на пропуските и недостатъците, установени в настоящите национални практики. Насоките допълнително се основават на препоръките, изложени в актуализирания *Европейски наръчник за данните относно равенството*.¹⁶ Сред тях са използване на множество източници на данни относно равенството, насърчаване на съгласувани определения и статистически категории, подобряване на валидността и надеждността на съществуващите практики за събиране на данни и осигуряване на достатъчно финансиране за събиране на данни относно равенството.

Те са разделени в две групи:

- A. **С институционални и структурни насоки** се предоставят насоки на държавите членки за създаването на структури, които дават възможност за систематичен, дългосрочен и съвместен подход за събиране и използване на данни относно равенството; те са насочени главно към създателите на политики и публичните администрации, които имат както мандат, така и потенциал да предизвикат промяна на институционално равнище.
- B. **С оперативни насоки** се предоставят насоки на държавите членки за осигуряване на всеобхватност, навременност, валидност, надеждност и представителност на данните относно равенството, и за подобряване на тяхната съпоставимост; те са насочени по-специално към институции/участници, ангажирани в събирането, анализа и разпространението на данни относно равенството, като национални статистически служби, министерства или други национални или местни административни органи, изследователски институти, органи по въпросите на равенството и организации на гражданското общество.

Всички институционални/структурни и оперативни насоки са взаимосвързани, те се надграждат взаимно и в много отношения се допълват и подсилват. Насоките следва да се тълкуват и прилагат като едно цяло. И все пак, както показаха дискусиите в рамките на групата на високо равнище и на подгрупата, ситуацията относно обхвата и качеството на събраните данни относно равенството е различна в различните държави членки. Поради това създателите на политики и другите заинтересовани страни могат да избират или да определят по важност онези действия, изложени в насоките, които са най-подходящи за посрещане на нуждите, установени в съответната държава членка в дадения момент. Възможно е да се започне с прилагане на избрани елементи от насоките и след това, с цел изграждане на цялостна система от висококачествени данни относно равенството, да се продължи с

¹⁶ Европейска комисия (2016), [Европейски наръчник за данните относно равенството, с изменения от 2016 г. \(European Handbook on Equality Data – 2016 Revision\)](#).

прилагане на допълнителни елементи. В този смисъл прилагането на тези насоки се разглежда като непрекъснат процес, а степента, в която се прилагат — въпрос на мащаб.

Държавите — членки на ЕС, се насърчават да използват тези насоки при разработването на политики и изготвянето на оценки на резултатите, свързани с тях, от гледна точка на равенството.

Раздел II: Насоки за подобряване на събирането и използването на данни относно равенството

A. Институционални и структурни насоки

1. Описание на съществуващите източници на данни относно равенството и установяване на липсващи данни

Описанието на национално равнище следва да бъде направено с цел идентифициране на съществуващите източници на данни относно равенството в държавите членки, предотвратяване на дублирането на усилията за събиране на данни и установяване на базово равнище за по-систематичен подход към събирането на данни относно равенството.¹⁷

Такава инициатива може да бъде улеснена или координирана от съответното министерство или държавен орган. Възможно е конкретен мандат и специални ресурси да бъдат предоставени на националната статистическа служба, на орган по въпросите на равенството или на изследователски институт за извършване на такова описание.

В първия случай описанието следва да помогне на държавите членки да:

- установят различните източници и доставчици на данни относно равенството, като се вземат предвид и източниците на данни, които не са специално предназначени за събиране на данни относно равенството, но включват променливи, които могат да се използват за показване и анализ на съществуващи неравенства;
- определят за кои основания за дискриминация се събират данни;
- вземат предвид пресечните точки между основанията за дискриминация;
- определят за кои сфери от живота се събират данни (например (достъп до) заетост, (достъп до) жилища, образование, здравеопазване, достъп до правосъдие, достъп до стоки и услуги и др.);
- установят с каква честота и въз основа на какви определения и категоризации се събират данни;
- когато е приложимо да събират информация за размера на извадката, представителността (включително дали някои групи са систематично слабо представени или изключени), идентифициране на целевите групи чрез самоопределяне или чрез други средства, начин на събиране на данни, географско покритие, честота на актуализиране и съществуващ динамичен ред (ако има такъв);
- включват справка или връзки към съществуващи резултати на източниците на данни, като доклади или най-нови публикации, визуализиране на данни, уебстраници и други подходящи метаданни.

---

¹⁷ За преглед на практиките на държавите членки в това отношение, вж. Европейска комисия (2017), [Правна уредба и практика в държавите — членки на ЕС](#). Анализ и сравнителен преглед на практиките за събиране на данни за равенство в Европейския съюз (Legal framework and practice in the EU Member States, Analysis and comparative review of equality data collection practices in the European Union).

Във втория случай описанието следва да служи за определяне на потребностите от данни относно равенството в държавите членки. Извършването на такава оценка на потребностите следва да се основава на съответните европейски, международни и национални стандарти, които държавите членки са длъжни да прилагат, като Хартата на основните права на Европейския съюз, законодателството на ЕС в областта на равенството, международното право в областта на правата на човека и националното законодателство. С оценката на потребностите следва също да се отговори на процесите на координация на политиките на равнище ЕС, като например европейския семестър, както и на съответните политически ангажименти, в това число Европейския стълб на социалните права или Програмата на ООН за устойчиво развитие. Като цяло оценката на потребностите следва да послужи за определяне на типа данни относно равенството, които държавите членки изискват във връзка с основаното на факти създаване на политики.

Възможните резултати от описанието биха се състояли от:

- изчерпателно и систематично описание на всички налични източници на данни относно равенството в дадена държава членка;
- установяване на всички доставчици на данни относно равенството;
- оценка на потребностите от данни относно равенството;
- предложения или препоръки за възможни начини или инструменти за преодоляване на идентифицираните пропуски или недостатъци, свързани със събирането на данни относно равенството.

Взети заедно, тези резултати биха позволили да се установят липсващите данни, както и да се разкрият области, които се нуждаят от подобрения.

Описанието на данните относно равенството може да бъде замислено така, че да се извършва периодично, в зависимост от редовните актуализации на описаните източници на данни, например на всеки пет години, като се вземат предвид нови потенциални източници на данни и доставчици.

2. Насърчаване на междуинституционалното сътрудничество при събирането и използването на данни относно равенството

Следва да бъде създадена междуинституционална работна група, която да осигури координацията и да наблюдава напредъка в преодоляването на пропуските и недостатъците, установени в процеса на описание. Дейностите на работната група могат да бъдат определени в многогодишен план за действие или пътна карта с подходящ бюджет и ясно зададени приоритети и разпределение на задачите. Това би допринесло за получаване на навременни и подходящи за целта данни, съответстващи на установените потребности, и би увеличило ефективността.

Работната група следва да се състои от подходящите държавни институции с компетенции (и мандат, ако е приложимо) в областта на събирането на данни относно равенството. Те могат да включват министерства, национални статистически служби, органи по въпросите на равенството, национални институции по правата на човека, научноизследователски институции и научната общност, както и други подходящи участници и доставчици на данни, като представители на съответните местни органи, съдебната власт, полицията и др. На една от организациите следва да бъде възложено да координира работната група и да предприема последващи действия във връзка с нейните решения. Подобряването на събирането и използването на данни относно равенството изисква колективни усилия и следва да се основава на съвместна ангажираност и споделени отговорности. В най-добрия случай междуинституционалното сътрудничество е процес на взаимно обучение, с помощта на който

постепенно се изграждат капацитет, опит и доверие между различните заинтересовани страни и се насърчава все по-голямо разбиране на потребността от данни относно равенството.

Работата на междуинституционалната работна група следва да бъде допълвана чрез редовни консултации с лицата, събиращи данни, и ползвателите на данни, които не са представени в работната група. Те включват представители на други подходящи национални и местни органи, статистици, експерти изследователи и представители на академичните среди, както и общностни организации и организации на гражданското общество. Участието на тези организации би гарантирало, че надлежно е взета под внимание гледната точка на лицата, които са застрашени в най-голяма степен от неравно третиране и дискриминация.¹⁸

Такива редовни консултации биха повишили прозрачността, биха спомогнали за изграждането на доверие в инициативите за събиране на данни относно равенството и биха гарантирали, че съответните експертни познания се включват в дейностите на работната група. Като цяло редовните консултации със съответните заинтересовани страни ще гарантират, че приоритетите, определени в плана за действие или пътната карта, отговарят на най-важните потребности от данни относно равенството в държавите членки.

3. Създаване на център за данни относно равенството и недискриминацията

Следва да бъде създаден национален център за данни относно равенството и недискриминацията, в който да се събират и показват данните и свързаната с тях информация, установена в хода на описанието, и по този начин да се подобрят достъпността и използването на данните относно равенството от различни заинтересовани страни. Междуинституционалната работна група би могла да бъде натоварена със задачата да създаде център за данни, например под формата на специална уебстраница, и да координира по-нататъшното му развитие. Центърът би могъл да се помещава в институцията, координираща междуинституционалната работна група, или в друга подходяща институция, която разполага с капацитета да гарантира непрекъснатостта и периодичното актуализиране на центъра.

В първия случай центърът за данни ще предоставя обща информация относно съществуващите източници на данни относно равенството, като ще посочва къде може да бъде получен достъп до информацията. Освен това центърът ще включва налични публикации и представянето на показатели, свързани с различни групи от населението, основания за дискриминация и сфери на живота, както и техническа информация за различните данни, в това число:

- източник;
- отговорна институция;
- вид данни (административни данни, данни за жалби, данни от проучвания и др.);
- групи от населението;
- приложени определения и системи за категоризация;

---

¹⁸ Както е посочено в Указанията за събиране и дезагрегиране на данни, изготвени от Службата на Върховния комисар за правата на човека на ООН (2018), [Подход за събиране на данни, основан на правата на човека: никой да не бъде изоставен в Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие \(A Human Rights-based Approach to Data - Leaving No One Behind in the 2030 Agenda for Sustainable Development\)](#), участието е от основно значение за подхода, основан на правата на човека. Ето защо „при всяко събиране на данни следва да се включват способности за свободно, активно и пълноценно участие на съответните заинтересовани страни, по-специално на най-маргинализираните групи от населението. Участието следва да се разглежда спрямо целия процес на събиране на данни: от стратегическо планиране до определяне на потребностите от данни; избор и изпитване на подходяща методика за събиране на данни (например наемане на анкетьори от определени общности с цел подобряване на процента на отговорилите); и за съхранение, разпространение, анализ и тълкуване на данни.“

- основания за дискриминация/защитени признаци;
- обхванати сфери от живота/области;
- начин на събиране на данни (лице в лице, онлайн, телефон, комбиниран начин и др.);
- рамка за вземане на проби и метод за вземане на проби (където е приложимо);
- периодичност на събирането на данни;
- географско покритие и ниво на детайлност;
- представителност.

С цел улесняване на правилното разбиране и тълкуване на данните относно равенството, събрани в центъра за данни, както и на създаването на съдържателни сравнения, когато е възможно центърът за данни следва да включва информационни бележки за потребителите, синтезиращи основните факти за показваните данни.¹⁹ В тези информационни бележки следва да бъде ясно посочено, когато не могат да бъдат направени сравнения между данните поради разлики в определенията или други фактори.

Във втория случай центърът за данни следва да бъде доразвит и усъвършенстван, следвайки например изпълнението на мерките, предвидени в плана за действие за справяне с пропуските и недостатъците при събирането на данни относно равенството. Освен това към центъра за данни могат да се добавят (нови) показатели, основани на правата на човека, свързани с наблюдението на равенството в резултатите и недискриминацията. Такива показатели могат да бъдат разработени съвместно за тази цел по инициатива на междуинституционалната работна група.

4. Изграждане на институционален капацитет за събиране на достоверни и надеждни данни относно равенството

Капацитетът на съответните заинтересовани страни за събиране на достоверни и надеждни данни относно равенството следва да бъде повишен за ефективно справяне с областите, които според междуинституционалната работна група имат нужда от подобрене. За тази цел би било необходимо да се осигури адекватно финансиране на органите и организациите, които събират данни относно равенството, включително национални статистически служби и изследователски институти, извършващи широкомащабни проучвания, както и органи по въпросите на равенството, други държавни институции и организации на гражданското общество, които извършват насочени проучвания на случаите на дискриминация, провеждат проверки за наличието на дискриминация или събират данни за жалби.

Освен това е важно също да се гарантира, че служителите от различни заинтересовани страни, редовно ангажирани в събирането на данни относно равенството, притежават подходящите умения, опит и осведоменост за най-добрите практики, в това число използването на хармонизирани определения, за адекватно планиране на събирането на данни относно равенството и за спазване на предпазните мерки, изложени в съответното законодателство и принципите на ООН за подходи за събиране и анализ на данни, основани на правата на човека. Такъв е например случаят с работодатели и доставчици на услуги, които събират данни, за да направят оценка дали самите те спазват конкретни задължения във връзка с равенството, определени в законодателството, или с организации на гражданското общество, работещи с групи, които са изложени на риск от дискриминация. Ето защо следва да се разработи специализирано обучение, основаващо се на експертния опит на различни заинтересовани

¹⁹ Това би било в съответствие с принцип 15 „Достъпност и яснота“ от [Кодекса на европейската статистическа практика, преработено издание от 2017 г.](#), приет на 16 ноември 2017 г. от Комитета на Европейската статистическа система.

страни и обхващащо кръга от дейности, свързани със събирането на данни относно равенството, т.е. планиране, събиране, обработване, анализ, използване и разпространение, както и на разпоредбите на законодателството за защита на данните, уреждащо всички етапи от жизнения цикъл на личните данни. В по-общ план междуинституционалното сътрудничество, както е предвидено в Насока № 2, се засилва, когато представители на различните институции, ангажирани със събирането на данни относно равенството, притежават необходимата статистическа грамотност и познания по въпросите на равенството и споделят общ език.

Като цяло в държавните институции и всички заинтересовани страни следва да се насърчава институционална култура, отчитаща необходимостта от достоверни и надеждни данни относно равенството, за да се гарантира основано на факти създаване на политики.

5. Улесняване на ефективното използване на данните относно равенството

За да се улесни ефективното им използване, данните относно равенството следва да се разпространяват възможно най-бързо след събирането и да се представят на достъпен език и формат, като се има предвид, че те следва да бъдат разбираеми за широката общественост.²⁰

Междуинституционалната работна група може да насърчава засилено използване на данните относно равенството, като допринася за разпространението на събраните данни и като предоставя обяснения и тълкувания при необходимост. Тя може също така да издава обзори на политиките, в които да се представят резултатите от скорошни проучвания или изследвания, и да предоставя лесни за използване данни относно равенството на създателите на политики, експертите и медиите, свързани със съответната политика. Тези обзори на политиките могат също да се използват за повишаване на осведомеността и за застъпничество.

Предвидената в Насока № 3 информация, показана в центъра за данни, може да се използва за открит дебат по въпросите на равенството и недискриминацията. Засиленото използване на данните относно равенството при обсъждането и обосноваването на законодателни мерки и на мерки на политиката също би укрепило публичната подкрепа за инвестиране в събирането на достоверни и надеждни данни относно равенството, като покаже тяхното значение.

В крайна сметка данните относно равенството следва да се включват в цикъла на политиката, за да се подобрява основаното на факти създаване на политики във всички подходящи области на политиката, в различни основания за дискриминация и сфери на живота. Тук терминът „цикъл на политиката“ е предназначен да включва открит дебат, първоначалния вид на мерките и политиките и оценката на тяхното въздействие. Ефективното включване на данните относно равенството в цикъла на политиката ще зависи от три взаимосвързани фактора: (1) воля за основано на факти създаване на политики; (2) навременното предоставяне на данни относно равенството на създателите на политики; и (3) достъпността на данните относно равенството за медиите и широката общественост.

---

²⁰ В съответствие с препоръките, изложени в раздел „Прозрачност“ от указанията за събиране и дезагрегиране на данни, Служба на Върховния комисар за правата на човека на ООН (2018), [Подход за събиране на данни, основан на правата на човека: никой да не бъде изоставен в Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие \(A Human Rights-based Approach to Data - Leaving No One Behind in the 2030 Agenda for Sustainable Development\)](#), стр. 15.

Б. Оперативни насоки

6. Осигуряване на всеобхватност на данните относно равенството

Лицата, събиращи данни, и ползвателите на данни се нуждаят от множество и допълващи се източници на данни относно равенството, за да осигурят възможност за основано на факти създаване на политики, както и за да получат пълна и реална картина на равенството и недискриминацията на местно равнище. Освен това за извършването на подходяща оценка на въздействието на политиките в областта на равенството и недискриминацията е необходимо редовно събиране на данни по всички основания за дискриминация и във всички сфери на живота, обхванати от съответното законодателство. За да осигурят всеобхватност на данните относно равенството, държавите членки следва:

- да използват широк набор от източници на данни относно равенството; това включва комбиниране и свързване на различни източници на данни, като широкомащабни проучвания, проучвания на нагласите, проучвания на виктимизацията, проверки за наличието на дискриминация, административни данни, данни за жалби (и техните резултати), достоверни и надеждни данни от организации на гражданското общество, данни, събрани от работодатели и доставчици на услуги, както и други количествени и качествени изследвания;
- да гарантират, че пълният кръг от ключови сфери на живота, където може да се появи дискриминация, е обхванат от източници на данни относно равенството; тези сфери на живота включват заетост, образование, достъп до стоки и услуги, жилища, здравеопазване, бедност/социално изключване, политическо и гражданско участие и др.;
- да използват по оптимален начин съществуващите данни, в това число данни, събирани за цели, различни от политиките в областта на равенството и недискриминацията;
- да създадат или да доразвият ефективна система за събиране и редовно публикуване на статистически данни за подадени сигнали за дискриминация и на резултатът от тези сигнали на административно или съдебно ниво;²¹
- да интегрират множествената и кръстосаната дискриминация в събирането и анализа на данни; например данните, събрани в областта на уврежданията, в идеалния случай следва да включват информация за пола, етническия или расовия произход, възрастта и други потенциални характеристики, които могат да доведат до по-висок риск от дискриминация въз основа на множество фактори (за достоверен анализ от този вид обикновено са необходими по-големи размери на извадката, като може да бъде обмислен набор от различни източници на данни, включително големи проучвания, административни и свързани данни);

---

²¹ Това може да бъде свързано с прилагането на Препоръката относно стандартите за органите по въпросите на равенството, приета от Европейската комисия през юни 2018 г. за определяне на мерки, които държавите членки могат да прилагат за подобряване на независимостта и ефективността на органите по въпросите на равенството. Вж. Европейска комисия (2018), [Препоръка на Комисията от 22 юни 2018 г. относно стандартите за органите по въпросите на равенството](#), С(2018) 3850 final. По-специално препоръчаната мярка № 9 относно независимите доклади гласи, че „с цел получаването на висококачествени независими доклади държавите членки следва да предоставят възможност на органите по въпросите на равенството да провеждат независими изследвания. Това би могло да включва събирането на данни, по-специално за броя на жалбите в зависимост от вида дискриминация; продължителността на административните производства от подаването на жалбата до приключването на производството; резултата на административните производства; и броя, продължителността и резултатите на съдебните дела, в които са участвали органите по въпросите на равенството.“

- когато е възможно, да поощряват връзката между различните източници на данни;
- да увеличат количеството данни относно равенството на регионално ниво, геореферирани до възможно най-малките координати.

7. Включване на данни относно равенството в проучвания на ЕС и национални проучвания

Широкомасштабните проучвания са мощен инструмент, който създава възможност за събирането на всеобхватен набор от данни относно равенството. При разработване на такива проучвания или при събиране на данни в рамките на Европейската статистическа система (ЕСС) чрез Европейското наблюдение на работната сила (LFS), статистическите данни на Общността за условията на живот (EU-SILC) или чрез други проучвания в целия ЕС като проучванията на Eurobarometer и FRA, държавите членки следва, ако е приложимо, систематично да включват информация, отнасяща се до равенството и недискриминацията, наред с другото чрез:

- въвеждане на отделни променливи и въпроси в проучването, които се отнасят конкретно до измерване на неравенствата и усещането за дискриминация по редица основания;
- периодично разработване и провеждане на допълнителни тематични модули на проучвания, за да се обхване кръгът от въпроси, свързани с равенството и недискриминацията (например осведоменост за правата, подадени сигнали за случаи на дискриминация, случаи на виктимизация и др.);
- дезагрегиране на събраните данни, доколкото и когато е възможно, въз основа на възраст, пол, етнически или расов произход, религия, мигрантски произход, сексуална ориентация и увреждане;
- увеличаване на броя на хората, които иначе не биха били правилно представени в извадките от проучването поради малкия си брой в общата популация (бустерни извадки);
- полагане на усилия за разработване, тестване и прилагане на точни и чувствителни категории за идентифициране на лица с висок риск от дискриминация (например променливи за расов или етнически произход, сексуална ориентация или полова идентичност);
- увеличаване на броя на косвените променливи/категории в съществуващите източници на данни, при които не може да се приложи принципът за самоопределяне, основан на правата на човека;
- увеличаване на броя на променливите, които измерват усещането за дискриминация на различни основания и в различни сфери на живота;
- подкрепа за разработването и прилагането на иновативни методологии на проучванията, с които да се обхванат силно разпръснати или труднодостъпни групи от населението или лица, изложени на риск от дискриминация;
- установяване на географски райони, където по-често се наблюдават неравенства и където данните следва да се събират редовно, за да се позволи проследяване на тенденциите във времето.

8. Осигуряване на редовно и навременно събиране на данни относно равенството

Данните относно равенството следва да бъдат периодично събирани, анализирани и докладвани. Следователно данните трябва да бъдат предоставяни за предвидената употреба в разумен срок и редовно, за да отговорят на потребностите от информация и да се включат в цикъла на политиката.

С оглед на осигуряването на редовно и навременно събиране на данни относно равенството, държавите членки следва:

- систематично и редовно да събират данни за всички основания за дискриминация и за всички сфери/области на живота, обхванати от законодателството в областта на равенството и недискриминацията (например на всеки три до пет години);
- систематично и редовно да актуализират центъра за данни относно равенството и недискриминацията;
- да насърчават включването на данни относно равенството в лонгитудинални проучвания, т.е. експертни групи, за да се наблюдава въздействието върху хората;
- при събиране на данни относно равенството, систематично да установяват и наблюдават тенденциите;
- да използват информация от съществуващи източници на данни относно равенството, достъпна на редовни интервали, за да избегнат високи разходи за дублиране, особено когато не се провежда насочено събиране на данни;
- да разработят методически указания за систематичното събиране на данни относно равенството във времето, които да се използват от различните лица, събиращи данни.

9. Повишаване на валидността и надеждността на данните относно равенството

Валидността и надеждността трябва да бъдат неотменна част от планирането на всяко събиране на данни относно равенството. Валидността²² се отнася до правилното измерване на целева променлива, която от своя страна се наблюдава в „реалния свят“. Надеждността²³ се отнася до стабилността или последователността на измерването, използвано за променливата.

За да повишат валидността и надеждността на данните относно равенството, държавите членки следва:

- да използват основаните на правата на човека принципи на участие, самоопределяне, прозрачност, неприкосновеност и отчетност при планирането, събирането и използването на данни относно равенството, за да запазят или засилят доверието на съответните заинтересовани страни;²⁴

²² Показател, тест, въпрос от прочуване или система от категоризации, използвани за класифициране на характеристиките на дадено лице в административни или в други източници на данни, са валидни: (1) ако правилно измерват това, което трябва да измерят, и (2) ако показват явления или характеристики, които се наблюдават пряко или поне са били възприемани като съществуващи в „реалния свят“. Валидността е свързана например със степента, до която респондентите погрешно тълкуват въпросите в проучването или категориите отговори, както и със степента, до която те умишлено не разкриват истината (това често се случва, когато поисканата лична информация се възприема като чувствителна). Липса на валидност може също да се наблюдава, ако например степента на дискриминация се измерва единствено чрез броя на случаите, докладвани пред компетентните органи, тъй като е възможно да има висок брой недокладвани случаи. Няма напълно валидни мерки, но някои мерки са по-валидни от други.

²³ Надеждността предполага стабилност или последователност на използваното измерване/проверка. Например дадено измерване на дискриминацията е надеждно до степента, до която процедурата за измерване дава едни и същи резултати при многократни опити. Например, ако измерваме броя на докладваните случаи годишно, но броят на компетентните органи (по въпросите на равенството) се променя във времето, това ще има отрицателно въздействие върху надеждността на измерването и ще повлияе върху неговата съпоставимост във времето. Няма абсолютно надеждно измерване; ето защо надеждността винаги е въпрос на степен. Има пряка връзка между валидността и надеждността в смисъл, че валидните проверки също са и надеждни (повторими). Надеждните изследвания обаче не винаги са валидни.

²⁴ Вж. Служба на Върховния комисар за правата на човека на ООН (2018), [Подход за събиране на данни, основан на правата на човека: никой да не бъде изоставен в Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие \(A Human Rights-based Approach to Data - Leaving No One Behind in the 2030 Agenda for Sustainable Development\)](#), Указания за събиране и дезагрегиране на данни, 2018 (Guidance note to data collection and disaggregation, 2018).

- да прилагат подход, ориентиран към участие, за планирането и процеса на събиране на данни, например при създаването на определения, системи за класификация или категоризация, или при вземане на решения относно използването на косвени данни; такъв подход може да включва наемане на анкетьори или медиатори, привлечени от определени групи от населението, за да се увеличи процентът на отговорилите;
- да провеждат консултации с общността с представители на целевите групи от населението с оглед постигане на консенсус относно определенията и категориите, които да се използват при събирането на данни относно равенството;
- да насърчават сътрудничеството с целевите групи от населението и заинтересованите страни, като ги информират, че данните се събират и използват в подкрепа на програми, предназначени да насърчават равните възможности или да се борят срещу дискриминацията, с оглед осигуряване на по-висок процент на отговорилите;
- при необходимост да повишават процента на отговорилите чрез адаптиране и преработване на (двусмислени) въпроси/категории; това може да се основава на информацията, събрана от консултациите с общността;
- когато може, да оставят лицата, които са обект на събиране на данни въз основа на характеристики като расов и етнически произход, религия, увреждане, сексуална ориентация или полова идентичност, да се самоопределят; такива системи за категоризация следва да дават възможност за избор на повече от една категория на определяне, както и да дават възможност на респондентите да не декларират или да декларират „няма“;
- да прецизират и/или да увеличат броя на използваните косвени данни, за да осигурят всеобхватно покритие на различни групи от населението, за които не е възможно пряко (само)определяне;
- старателно да изпитат всички категории, променливи и въпроси, разработени за събиране на данни;
- да осигурят използването на последователни процедури и определения във времето;
- когато е уместно да прилагат кодекса на статистическата практика ЕСС²⁵ и докладите за качество, изготвени от органите, изготвящи данните;
- когато е уместно да прилагат следните общи критерии за качество към наличните показатели и тези, които ще бъдат разработени в бъдеще: последователност, яснота, навременност, прецизност, точност, непрекъснатост, обективност, уместност, съпоставимост и прозрачност;
- да разработят протокол, обобщаващ обясненията за продължаващите различия в определенията и категоризациите при различни източници на данни, в случаите когато не е възможно разработване на нови или адаптиране на съществуващи категории (например, когато основната цел на текущо събиране на данни е наблюдение на тенденции).

10. Осигуряване на представителност на данните относно равенството

Представителността показва степента, до която характеристиките на дадена извадка като състав по пол, възраст, етнически и расов произход и т.н., съответстват на характеристиките на населението, от което е взета, в съответствие с установените правила. Терминът „представителност“ често се използва, за да покаже, че извадката е отражение на групата от населението, като показва всички нейни съществени характеристики по правилен начин.

²⁵ Комитет на Европейската статистическа система (2017), [Кодекс на европейската статистическа практика — преработено издание, 2017 г.](#)

Представителността може да бъде неблагоприятно засегната, ако размерът на извадката е твърде малък, когато тя не включва достатъчен брой лица, принадлежащи към целева група от населението, или ако конкретни подгрупи от населението поначало са систематично изключени от събирането на данни (поради езикови трудности, увреждания и др.). Тези предизвикателства се отнасят за много различни проучвания и представляват особен проблем, когато става въпрос за събиране на данни относно равенството, тъй като групите, изложени на висок риск от дискриминация, са пренебрегнати и не могат да бъдат взети предвид при анализа на данните. Представителността може също да бъде засегната, ако извадката е достатъчно голяма, но въпреки това е необективна — например когато лицата, принадлежащи към целева популация, която е обект на по-голяма дискриминация, са повече или по-малко склонни да участват в проучване. С оглед на преодоляването на тези трудности държавите членки следва да прилагат приобщаващ подход на събиране на данни, като полагат усилия:

- да достигат до слабо представените групи и да получават достоверни извадки и ефективни размери на извадките, доколкото е възможно;
- да провеждат насочени проучвания;
- да включват членове на малцинствени групи и труднодостъпни групи в текущи проучвания, като например LFS и EU-SILC, чрез увеличаване размера на извадките, когато е приложимо;
- да включват лица, живеещи в институционални структури като домове за грижи, затвори, центрове за прием на лица, търсещи убежище, номади, бездомни хора и хора, живеещи в жилища за временно настаняване, в събирането на данни относно равенството, когато е възможно;
- да поощряват качествените изследвания и изследванията, включващи смесени методи, особено когато целевите групи са твърде малки или силно разпръснати;
- да осигуряват ефективни изводи за пълния набор от защитени признаци или групи, изложени на риск от дискриминация, които могат да бъдат пропуснати при съществуващите рамки на извадките чрез провеждане на качествени изследвания; по време на изследването могат да се използват качествени методи, за да се допълват статистическите изводи и да се подобряват представителността и валидността.

11. Подобряване на съпоставимостта на данните относно равенството

Съпоставимостта се определя като степента, до която разликите между констатациите, статистическите данни или резултатите от различни източници на данни относно равенството, държави, региони, култури, области от живота или периоди от време могат да се отдадат на разликите в истинските стойности на целевата популация. Съпоставимостта е силно засегната, когато в различните източници на данни, точки във времето или държави се различават понятията, определенията или категориите на плана на изследванията. Подобряването на съпоставимостта предполага, че е сведена до минимум възможността за грешка, дължаща се на плана на извадката или на въпросника, режима на събиране на данни, превода и др. За да се подпомогне определянето на съпоставимостта, решенията, включващи плана, определенията и категориите следва да бъдат добре документирани.

За да подобрят съпоставимостта на данните относно равенството, държавите членки следва:

- да установят разликите в определенията, системите за класификация и категоризация сред различни източници на данни и във времето; това може да се направи чрез описание (Насока № 1) и по време на консултациите със съответните заинтересовани страни (Насоки № 2 и 9);
- в рамките на възможното да хармонизират определенията, категоризациите и плана за събиране на данни;

- да изготвят и публикуват указания за хармонизирано управление на събирането на данни;
- в случаите когато не може да бъде постигната съпоставимост (например когато данните се събират за различни цели), да изготвят и публикуват указания за тълкуването на съществуващите разлики между източниците на данни, езиците или времевите точки по отношение на определенията, плана и системите за класификация и категоризация; в тези указания следва да бъде ясно посочено, че макар резултатите да се различават поради липса на съпоставимост, те въпреки това са важни и се включват в цялостната оценка на състоянието на равенство и недискриминация в дадена държава;
- когато е уместно, да положат усилия за подобряване на съпоставимостта на данните относно равенството на равнището на ЕС, по-конкретно на съпоставимостта на данните, събрани чрез стандартните системи за събиране на данни в ЕС (съпоставими на етапа на планирането);
- когато е уместно и доколкото е възможно, да подобрят съпоставимостта на данните относно равенството по отношение на наличните данни на ОИСР, ООН и Световната банка в областта на равенството и недискриминацията; в това отношение държавите членки могат да положат усилия за използване на наличните данни относно равенството на национално/местно равнище с цел извършване на сравнение, като използват показатели, основани на правата на човека, като база за сравнение;
- да насърчават обмена на информация, свързана с добрите практики, между държавите, за да се подобри съпоставимостта и съвместимостта на данните относно равенството на национално равнище.

За контакт с представители на ЕС

Лично

В целия Европейския съюз съществуват стотици информационни центрове „Europe Direct“. Адресът на най-близкия до Вас център ще намерите на уебсайта https://europa.eu/european-union/contact_bg

По телефона или по електронна поща

Europe Direct е служба, която отговаря на въпроси за Европейския съюз. Можете да се свържете с тази служба:

— чрез безплатния телефонен номер 00 800 6 7 8 9 10 11 (някои оператори може да таксуват обаждането),

— или стационарен телефонен номер +32 22999696, или

— по електронна поща чрез формуляра на разположение на адрес https://europa.eu/european-union/contact_bg.

За да намерите информация за ЕС

Онлайн

Информация за Европейския съюз на всички официални езици на ЕС е на разположение на уебсайта Europa на адрес https://europa.eu/european-union/index_bg.

Публикации на ЕС

Можете да изтеглите или да поръчате безплатни и платени публикации на адрес <https://publications.europa.eu/bg/publications>. Редица безплатни публикации може да бъдат получени от службата Europe Direct или от Вашия местен информационен център (вж. https://europa.eu/european-union/contact_bg).

Право на ЕС и документи по темата

За достъп до правна информация от ЕС, включително цялото право на ЕС от 1952 г. насам на всички официални езици, посетете уебсайта EUR-Lex на адрес <http://eur-lex.europa.eu>.

Свободно достъпни данни от ЕС

Порталът на ЕС за свободно достъпни данни (<http://data.europa.eu/euodp/bg>) предоставя достъп до набори от данни от ЕС. Данните могат да бъдат изтеглени и използвани повторно безплатно, както за търговски, така и за нетърговски цели.

■ Служба за публикации
на Европейския съюз

■ Служба за публикации
на Европейския съюз